

Mäntyharjun kunta / Varhaiskasvatuspalvelut

Toimintakertomus 2022–2023

MÄNTYHARJU.
Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen toimintakertomus toimintavuodelta 2022–2023

1 YLEISTÄ VARHAISKASVATUKSESTA.....	3
2 TOIMINTASUUNNITELMAN JA -KERTOMUKSEN LINJAUS VARHAISKASVATUKSESSA	4
3 VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	5
3.1 Kokopäiväpedagogiikka ja pienryhmätoiminta	5
3.2 Oppimisympäristöt ja leikkikulttuuri.....	6
3.3 Lasten osallisuus.....	6
3.4 Lapsen tuki.....	7
4 TOIMINTAVUODEN 2022-2023 TEEMANA RUOKA- JA TUNNEKASVATUS	8
4.1. Ruokakasvatus.....	8
4.2. Tunnekasvatus.....	10
4.3 Kerhotoiminta	11
4.4 Tapahtumat, teemaviikot ja tempaukset.....	11
5 PEDAGOGINEN DOKUMENTOINTI JA ARVIOINTI	13
6 VARHAISKASVATUKSEN KEHITTÄMINEN	13
6.1 Henkilöstön kouluttautuminen ja työhyvinvointi.....	13
Lakisääteinen täydennyskoulutus varhaiskasvatuksen koulutussuunnitelmassa	13
Henkilöstön muu kouluttautuminen.....	13
Seutukoulutus osana täydennyskoulutusvelvoitetta.....	14
Koulutusprosessi johtamisen tueksi	14
Työhyvinvointi.....	14
6.2 Varhaiskasvatuksen työryhmät	15
Pedagoginen iltapäivä.....	15
Vuorohoitotiimi.....	15
Erityispedagogiikka-tiimi.....	16
Juhlatoimikunta.....	16
6.3 Hankkeet ja ohjelmat varhaiskasvatuksen laadun tukena	17
6.3.1 Lukeva varhaiskasvatus	17
6.3.2 Lasten ja nuorten Etelä-Savo	18
6.3.3 Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelma ja liikunnan aluejärjestö EsLi	18
7 MONIALAINEN YHTEISTYÖ JA TIEDOTTAMINEN	19
7.1 Monialainen yhteistyö	19
7.2 Tiedottaminen	20

1 YLEISTÄ VARHAISKASVATUKSESTA

Varhaiskasvatukseen tuli muutoksia ja päivitetty laki astui voimaan 1.8.2022. Uutta laissa on mm. lapsen tuki. Lain myötä varhaiskasvatukseen osallistuvan lapsen oikeus tukeen vahvistui merkittävästi. Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea osana varhaiskasvatuksen laadukasta perustoimintaa. Tukea on annettava viivytyksettä tuen tarpeen ilmettyä. Jos tuki ei ole riittävää voidaan tukea antaa tehostettuna tai erityisenä tukena.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on antaa yhteinen perusta paikallisille suunnitelmille. Perusteasiakirja ohjaa varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa. Perusteasiakirja sisältää viittauksia varhaiskasvatusta ohjaavaan lainsäädäntöön sekä ohjeita paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiseen ja kehittämiseen. Kunnan tuli ottaa käyttöön 1.8.2022 näiden perusteiden mukainen paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma.

Kuntavasun päivitysprosessi saatiin vietyä läpi hyvällä aikataululla siten, että varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Mäntyharjun kunnan varhaiskasvatussuunnitelma oli otettavissa käyttöön seuraavan toimintavuoden alkaessa 1.8.2022. Sivistyslautakunta hyväksyi suunnitelman 17.8.2022 pidetyssä kokouksessa.

Vuorohoidon linjaukset otettiin käyttöön 1.8.2022 alkaen. Vuorohoito vaatii erityisjärjestelyjä mm. aterioiden, hoito- ja kasvatushenkilöstön resurssoinnin vuoksi. Vuorohoidon linjauksilla varmistetaan lapsen edun mukainen varhaiskasvatuksen järjestäminen, varhaiskasvatustilain mukainen henkilöstömäärä päivähoitoon ja vuorohoitoon sekä virka- ja työehtosopimuksen määräykset henkilökunnan työaikajärjestelyistä. Vuorohoitoon ei ole subjektiivista oikeutta ja lapsi on oikeutettu vuorohoitoon, kun molemmat huoltajat ovat samanaikaisesti vuorotyössä. Linjauksissa tarkennetaan, että vuorohoittoa tarjotaan ainoastaan huoltajan päätoimisesta opiskelusta tai työstä johtuvan säännöllisen vuorohoidon tarpeen mukaan. Sivutoiminen työ, harrastustoiminta tai sen ohjaaminen ei oikeuta vuorohoitoon, ainoastaan huoltajan päätyö huomioidaan oikeutta tarkasteltaessa. Sivistyslautakunta hyväksyi vuorohoidon linjaukset 16.6.2022 pidetyssä kokouksessa. Linjaukset jaettiin vuorohoitoa tarvitsevien lasten huoltajille elokuussa -22 sekä jatkossa uusille perheille infokirjeen yhteydessä.

Mäntyharjun kunta järjesti kolmannen sektorin, vapaaehtoistoimijoiden ja maahanmuuttoviranomaisten kanssa infoillan ukrainalaisille 18.1.2023. Illassa esiteltiin tulkin avustamana kunnan palveluja, mm. varhaiskasvatusta, perusopetusta, kansalaisopiston tarjoamaa koulutusta sekä kirjastopalveluja. Varhaiskasvatuksesta kertomassa oli Minna Mokka-Halinen.

Vuonna 2022 syntyneitä pienokaisia juhlittiin 19.3.2023 seurakuntakeskuksella. Uusia kuntalaisia perheineen oli varhaiskasvatuksesta tervehtimässä lastenhoitaja Anne-Maria Lustig laulujen ja lorujen muodossa. Minna Mokka-Halinen kertoi lapsiperheille suunnatuista varhaiskasvatuspalveluista ja varhaiskasvatustoiminnasta yleisesti.

Avoin kohtaamispaikka Puuhalaan tarvittiin keväällä 2023 toimijaa ja varhaiskasvatuksesta osallistettiin erillisen suunnitelman mukaisesti. Varhaiskasvatuksen osallistumispäivät ja teemat olivat 31.3. (pääsiäisseikkailu), 28.4. (vappujuhlat), 19.5. (kevätlorut) ja 2.6. (kesäperhosten askartelu). Puuhalaan osallistuminen vaikutti päiväkodin asetuksessa määriteltyyn mitoitukseen ja suhdelukuihin vähentävästi. Suunnittelutyö tehtiin oman työn ohessa.

2 TOIMINTASUUNNITELMAN JA -KERTOMUKSEN LINJAUS VARHAIS- KASVATUKSESSA

Mäntyharjun kunnan varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma perustuu Opetushallituksen antamiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin ja Mäntyharjun kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaan, kuntastrategiaan ja hyvinvointisuunnitelmaan.

Toimintasuunnitelmassa kuvataan, miten päiväkotit Mustikkatassussa ja perhepäivähoidossa varhaiskasvatusta pedagogisesti toteutetaan ja kehitetään. Käytännön toteuttamissuunnitelmat tehdään jokaisessa ryhmässä lasten ikä- ja kehitystaso huomioiden erilliseen ryhmäsuunnitelmaan.

Toiminta pyritään suunnittelemaan ja toteuttamaan laaja-alaisesti. Lasten ja perheiden ideoita huomioidaan suunnittelussa. Pienryhmätoiminta on oleellinen toimintamuoto lasten havainnoinnissa, oppimisen tukemisessa ja pedagogisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Toimintavuonna 2022–2023 teemana ovat ruokakasvatus ja tunnekasvatus. Ruokakasvatushankkeessa tavoitteena on monipuolisen ruokakulttuurin kehittäminen ja terveellisen ruokakasvatuksen monipuolistaminen. Tunnekasvatuksessa painotetaan Tunteet hukassa -metsäseikkailusta saatuja ideoita ja materiaaleja. Myös muu ulkona tapahtuva osallistava oppiminen on painopisteenä toiminnan suunnittelussa.

Toimintasuunnitelma laaditaan koko toimintavuodelle elokuusta heinäkuun loppuun, ja siihen kirjaetaan vuoden teema, painopistealueet sekä kehittämiskohteet.

Lisäksi jokaisessa tiimissä tehdään:

- tiimisopimus / ryhmävasun tiimin arvot
- lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat

Toimintavuodesta tehdään varhaiskasvatuksen yhteinen laaja toimintakertomus, jossa peilataan varhaiskasvatustoiminnan ja tiimitoiminnan toteutumista arvioinnin näkökulmasta ja seuraavan toimintavuoden kehittämistarpeina.

Tämä toimintakertomus on tiivistetty kokonaisuus laajasta toimintakertomuksesta.

3 VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

Mäntyharjun kunnan varhaiskasvatuksessa painotetaan hyvää arkea, lapsen osallisuutta, leikkiä ja sensitiivistä vuorovaikutusta, jotka edistävät lasten hyvinvointia.

Hyvä arki muodostuu:

- lasta huomioivasta yhdessäolosta
- koko päivän kattavasta monipuolisesta ja pedagogisesti suunnitellusta toiminnasta
- päivittäisestä fyysisestä aktiivisuudesta, levosta ja ruokailosta.

Toiminnan punaisena lankana on:

LEIKKI, VUOROVAIKUTUS JA LÄSNÄOLO

3.1 Kokopäiväpedagogiikka ja pienryhmätoiminta

Toimintavuoden aikana tarkastelimme kokopäiväpedagogiikan toteutumisen mahdollisuuksia eri ikäisten lasten ryhmissä. Tavoitteena oli huomata perushoito- ja siirtymätilanteiden pedagoginen merkityksellisyys sekä tehdä arjen pedagogiikka näkyvämmäksi.

Kokopäiväpedagogiikka toiminta-ajatuksena sisäistyi hyvin osaksi arkea. Arjen toistuvat rutiinit (lepo, ruokailu, ulkoilu, leikki) ymmärrettiin myös opetuksellisiksi ja tärkeiksi lapsen osallisuuden ja huomioidamisen mahdollisuuksiksi. Ruokakasvatushanke tuki osaltaan kokopäiväpedagogiikan toteutumista.

Viikko-ohjelmaan sisältyi tärkeiden rutiinien lisäksi mm. leikkiä, käsityöllisiä taitoja, liikuntaa, pieniä kynätehtäviä ja musiikkia. Ryhmissä pyrittiin pitämään toiminta strukturoituna ja muuttumattomana, jotta se oli lasten ennakoitavissa.

Kasvattajat olivat tietoisia lasten vahvuuksista ja harjoiteltavista asioista, ja pienryhmissä taitojen harjoittelu mahdollistui yksilöllisemmin ja lapsia osallistaen. Pienryhmätyöskentelyt toteutuivat rauhallisissa tiloissa, jolloin keskittyminen pysyi paremmin aiheessa. Havainnoinnin avulla ja keskustelujen kautta tietoa jaettiin tiimeissä.

Jatkossa on tärkeää huomioida leikin ja pelin mahdollisuus siirtymä- ja odotustilanteissa erityisesti kokopäiväpedagogiikan näkökulmasta.

3.2 Oppimisympäristöt ja leikkikulttuuri

Oppimisympäristöjen kehittämisessä on otettu huomioon lasten toiveita ja mielenkiinnon kohteita mm. lasten kokousten kautta. Lisäksi on hyödynnetty kasvattajien tekemiä havaintoja liittyen lasten tarpeisiin. Oppimisympäristöjä on suunniteltu ja toteutettu yhdessä lasten sekä aikuisten kesken.

Luonto ja lähiympäristö on tärkeä oppimisympäristö niin päiväkodissa kuin perhepäivähoidossa. Perhepäivähoitajat retkeilivät ja pitivät vertaispäiviä toistensa oppimisympäristöissä. Mm. Toivolasta tultiin retkelle taajamaan kirjastoon, päiväkotiin ja seurakunnan tiloihin.

Kasvattajat pyrkivät päiväkodin oppimisympäristöjen monipuoliseen käyttöön (sali, kotikeittiö, pienryhmätilat, lepohuoneet, askartelutila, neukkari). Päiväkodin uusittu sohva-alue 3-4 -vuotiaiden tiloissa hyödynnettiin yhdeksi leikkipisteeksi, jossa lapset saivat aikuisen valvonnassa lukea kirjoja, kuunnella Lukulumo-sovelluksesta äänikirjoja tai leikkiä nukkekodilla. Tilojen monipuolinen käyttö antoi tilaa erilaisille leikeille ja myös rauhaa keskittyä hiljaisempiin toimintoihin. Päiväkotiin hankittiin myös huopakotia hiljentymistä ja rauhoittumista varten.

Metsä on mielenkiintoinen tutkimuskohde, ja metsän tarjoamien luonnonmateriaalien hyödyntäminen kädentaidollisissa töissä on merkittävä kaikille ikäryhmille. Lähialueen leikkikenttiä ja päiväkodin liikuntapaikkoja (Touhulan piha, Mustikkatassun piha, leikkipuistot, Kisala, monitoimikenttä, luistelukenttä koululla sekä ladut päiväkodin lähellä) on hyödynnetty toimintavuoden aikana monipuolisesti niin laaja-alaisessa toiminnassa kuin liikunnan ja ulkoilun osana.

Toimintavuoden aikana käsiteltäviä teemoja tuotiin oppimisympäristöihin esille kuvin, kirjojen ja laittamalla esille lasten askarteluja ja töitä, mutta pitämällä ärsykeympäristö rauhallisena. Kuvat ja muu materiaali kiinnostivat lapsia, ne elävöittivät ja monipuolistivat teemojen läpikäymistä. Lapset tutkivat oma-aloitteisesti esillä olevia asioita, kun siihen tarjottiin mahdollisuus.

Toimintavuoden aikana pyrittiin luomaan lapsille monipuolisia leikkiympäristöjä ja niiden kautta opettamaan ja ohjaamaan lapsia toimimaan ryhmän jäsenenä. Leikin avulla lapset opettelivat kaikkein eniten uusia asioita esim. kaveri- ja tunnetaitoja, jakamista ja toisten huomioimista.

Kasvattajat huomioivat lasten toiveita leikeistä, toivat lapsille tarjolle erilaisia vaihtoehtoja, kuuntelivat lasten ideoita sekä pohtivat yhdessä, millä leikkeillä voi rikastuttaa ja joko olisi aika vaihtaa osa leikeistä.

Suosittuja olivat muun muassa erilaiset rakenteluleikit, koti- ja nukkeleikit sekä pöytätehtävät. Myös erilaiset lauta- ja korttipelit kiinnostivat. Lasten kasvaessa ja kehittyessä lisättiin tarjolle vaikeampia pelejä ja rakennuspalikoita.

3.3 Lasten osallisuus

Lasten osallisuutta tuettiin erilaisten keskustelujen, pohdintojen ja arviointien avulla.

Päiväkodissa pyrittiin aktiiviseen vuorovaikutukseen lasten kanssa ja huomioimaan heidän yksilöllisiä rytmejään toimia, osallistua ja harjoitella. Inklusiivisuus toteutui näin ryhmien toiminnassa.

Enemmän aikuisen aikaa ja huomioita tarvitsevat lapset otettiin huomioon tilannekohtaisesti. Leikki- taulujen ja kuvitetun päivärytmin avulla lasten osallisuutta, itseohjautuvuutta ja omatoimisuutta tuettiin.

Lapsilla oli mahdollisuus valita vapaaehtoisten toimintojen välillä. Leikit, kirjat, pelit ja muu materiaali oli lasten näkyvillä. Kaverisuhteiden muotoutumista pidettiin tärkeänä osallisuuden mahdollistajana ja leikille annettiin tilaa ja aikaa.

Esimerkkejä lasten toiminnallisesta osallistamisesta:

”Tartuimme lasten mielenkiinnon kohteisiin myös mediakasvatuksellisen projektin parissa, jossa lapset saivat valita fiktiivisen lempihahmonsä ja luoda hänelle oman seikkailutarinan Mäntyharjun tutuissa maisemissa (kirjastosta saamistamme Mäntyharju-sitetehtisistä itse valitsemat kuvat).”

”Toimintakauden alussa lapset tekivät ”toiveiden käden”, eli painoivat kätensä jäljen paperille ja joka sormen kohdalle saivat kertoa, mitä haluaisivat päiväkodissa tehdä / oppia vuoden aikana. Toiveet huomioitiin suunnittelussa ja keväällä katsottiin, ovatko toiveet toteutuneet.”

”Toimintavuoden aikana pidettiin lasten kokouksia ja kyseltiin ja kuultiin lasten toiveita ja ideoita ja otettiin niitä osaksi toiminnan suunnittelua. Lapset opettelivat myös äänestämistä; ruokakasvatukseen liittyen kahden viikon ajan lapset saivat arvioida, pitivätkö he juuri syödystä lounaasta minkä verran (kolme vaihtoehtoa). Lisäksi syyskaudella lapset merkitsivät tähdellä vanhemman avustuksella, mikä oli viikon paras päivä. Kevään loppupuolella pidettiin perjantaisin äänestys, mikä oli ollut viikon paras päivä toiminnan suhteen kenenkin lapsen mielestä.”

3.4 Lapsen tuki

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet.

Tuen tarpeen arviointi, tuen antaminen sekä toimintakulttuurin ja toimintatapojen kehittäminen kuuluvat koko henkilöstölle heidän koulutuksensa, työnkuviensa ja vastuidensa mukaan.

Koska lakiuudistus on ollut merkittävä ja osin myös vaatinut uusia toimintamalleja ja toimintakulttuurin muuttamista, varhaiskasvatuksessa on laadittu tuen käsikirjaa henkilöstön tueksi. Käsikirjan tekeminen on ollut pitkä prosessi. Tavoitteena on ollut kirjata tuen prosessin eri vaiheet ja laatia tuen toteuttamiseen tarvittava yhtenevä lomakkeisto, joka tukee henkilöstön työtä sekä myös hallinnollisia päätöksiä.

Lapselle annettava tuki ei kuitenkaan vaadi käsikirjaa, vaan yleiset pedagogiset toimintamallit ovat vahvasti käytössä. Näitä ovat mm. kuvat, kasvattajatiimin yhtenevä ja johdonmukainen toiminta, pienryhmätoiminta, ennakointi, ajan kulumista ilmaisevat välineet, tunteiden ilmaisu ja sanoittaminen ja keskittymistä tukevat välineet.

4 TOIMINTAVUODEN 2022-2023 TEEMANA RUOKA- JA TUNNEKASVATUS

Toiminnan sisältöä suunniteltiin Mäntyharjun varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelman ja vuoden teemojen pohjalta. Pedagogiikan suunnittelu perustui laaja-alaisesti oppimisen alueiden vuosikelloihin, vasuihin huomioiden ikätason sekä lasten tarpeet ja toiveet.

Suunnittelussa otettiin huomioon myös lapsilta nousseet ideat. Toiminnan suunnittelussa korostui ryhmän varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet, jossa korostuivat pedagogisten taitojen harjoittelun lisäksi perustaitojen opettelu, omatoimisuuden tukeminen ja lisääminen.

Tavoitteena oli vahvistaa ja tukea ikätasoisesti lasten perustunteita ja avata ruokakasvatuksen laajaa sisältöä varhaiskasvatuksen arjessa.

4.1. Ruokakasvatus

Ruokakasvatus valittiin toiseksi koko varhaiskasvatuksen teemaksi KOKOAVA-hankkeen vuoksi vaikka perhepäivähoito ei osallistunut hankkeen arviointityöskentelyyn.

Toiminnassa kiinnitettiin huomiota mm. ruokapuheeseen, pedagogiikkaan, ruokakulttuuriin ja lasten osallisuuteen. Teeman puitteissa saatiin koulutusta ruokakasvatuksesta, pohdittiin lasten ravintosuosituksia ja lapset saivat arvioida päiväkotiruoan laatua ja makua sekä tekivät retkiä Huhmarin, Koulu-ruokalan ja Mustikkatassun keittiöihin.

Ruokakasvatuksessa suunnittelun tukena toimi Neuvokas perhe -nettisivustolta ruokakasvatuksen vuosikello. Suunnitelmassa ruokakasvatuksen aiheet näkyivät läpi vuoden vastaten vasun asettamiin laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin. Lapset saivat muun muassa tutustua haistellen ja maistellen ruoka-aineisiin, pohtia ruokahävikkiä ja miksi on tärkeää syödä. Luonnossa liikkuen opittiin nimeämään aistit, marjoja ja sieniä, tehtiin pienryhmissä metsässä tutkimustehtäviä, käytettiin iPadia ja nettitietoa apuna. Oma keho supersankari-aihe oli lapsia innostava. Lasten kanssa pohdittiin, mistä oma keho tykkää. Jumpattiin kasvisjumbppaa ja kasvatettiin herneensoja. Ruokariimit ja -arvoitukset olivat lasten suosiossa. Leijonakodalla makkaranpaisto, leipominen ja eväsretket olivat huippuhetkiä! Viiskarivuoden päättymistä juhlistettiin melonijuomalla.

Ruokakasvatus herätti monia tunteita ja muistoja kasvattajien omasta lapsuudesta, ja omat kasvatuskokemukset vaikuttavat helposti aikuisten asenteisiin ruokakasvatukseen liittyen. Keskustelut tiimissä olivat siksi tärkeitä yhtenäisten linjojen sopimiseen. Kotien mielipiteet aiheesta oli myös tärkeää huomioida. Ruokailu on toistuva ja tärkeä opetuksellinen hetki päivässä, siihen kannustetaan myös perheitä.

Perhepäivähoidossa ruokakasvatus on tuttu ja arkinen aihe. Lapset näkevät hoitopäivän aikana ruoanvalmistuksen ja pääsevät maistamaan, haistamaan ja osallistumaankin valmistukseen niin halutessaan. Leivonta erityisesti on ollut mieleinen ja usein toivottu puuha. Vaikka perhepäivähoito ei osallistunut suoranaisesti hankkeeseen, perhepäivähoitajat saivat materiaalia, osallistuivat työyhteisöiltään ja ruokakasvatushankkeen ”Maukasta menoa” -päättötapahtumaan.

Hankkeesta:

Kokonaisvaltaista ruokakasvatusta varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen tai lyhyemmin KOKOAVA-hankkeen rahoittajana oli maa- ja metsätalousministeriö (MMM) ja Ruokaketjun kehittämishankkeiden valtionavustus ajalle 1.12.2020–31.7.2023. Hanketoiminta vuosina 2021–2023 Itä-Suomen yliopiston, Ruokakasvatustyhdistys Ruukku ry:n ja Suomen Sydänliitto ry:n yhteistyönä.

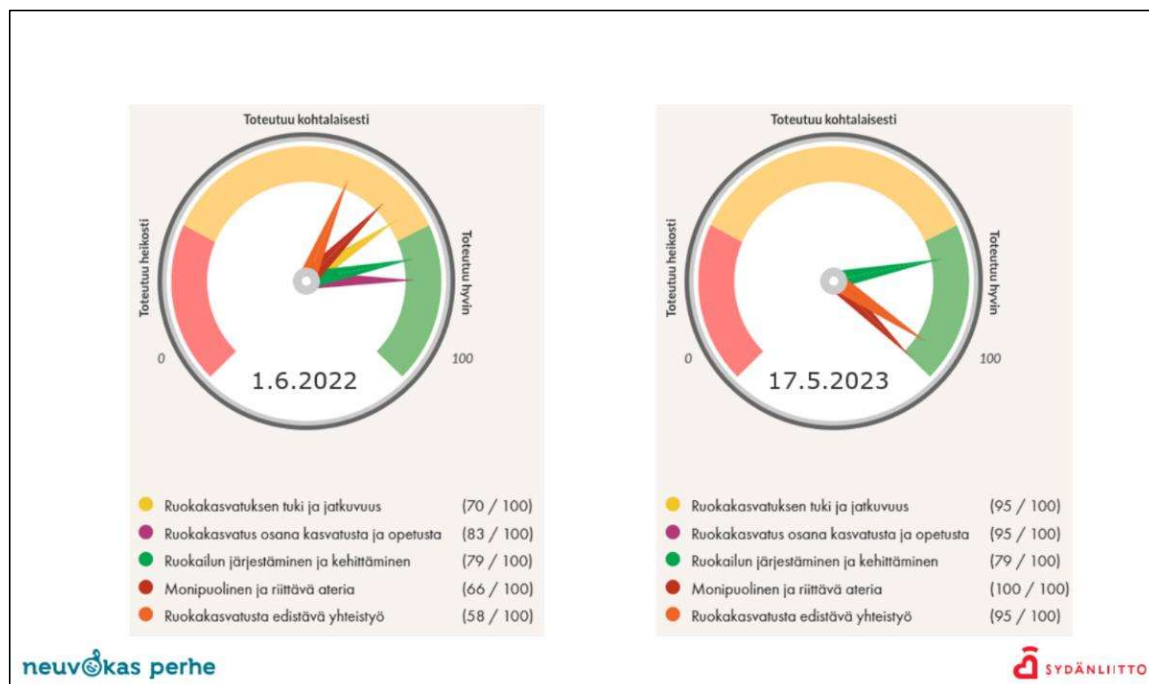
KOKOAVA-hanke jalkautti jo olemassa olevia ruokakasvatuksen toimintamalleja varhaiskasvatukseen. Jalkautettavia malleja ovat Nykytila.fi-verkkopalvelu, Suomen Sydänliiton Neuvokas perhe ruokakasvatus, Maistuva koulu sekä lisäksi KEHUVA-lähestymistapa ja Luontoaskel hyvinvointiin.

Ruokakasvatushankkeen tavoitteena oli myös vahvistaa varhaiskasvattajien ruokakasvatuksen sisältöosaamista ja pedagogista ammattitaitoa maksuttomien koulutuswebinaarien ja täydennyskoulutuksen avulla.

Ruokailuun ja siihen liittyviin asioihin kiinnitettiin huomiota työryhmän avulla, joka vei yhteiset teemat ja kehitettävät asiat päiväkodin tiimeihin.

Hankkeessa toteutettiin:

- Ruokakasvatustyöryhmä, joka edisti ruokakasvatusta, kokoontui noin kerran kuukaudessa
- Varhaiskasvatuksen johtaja ja päiväkotitoiminta sitoutuivat ruokakasvatuksen kehittämiseen
- Aloituspalaveri kevät 2022, Ruokakasvatuksen pyöreä pöytä -tilaisuudet syksyllä 2022 ja keväällä 2023
- Nykytilan arvio kaksi kertaa hankkeen aikana
- Koulutukset ja webinaarit

Kuva 1 Nykytila-arvio ruokakasvatus-hankkeessa (lähtötilanne 1.6.2022 ja hankkeen lopussa 17.5.2023)

Nykytilan arviossa oli viisi osa-aluetta;

- ruokakasvatuksen tuki ja jatkuvuus
- ruokakasvatus osana kasvatusta ja opetusta
- ruokailun järjestäminen ja kehittäminen
- monipuolinen ja riittävä ruoka
- ruokakasvatusta edistävä yhteistyö.

Tea-viisari osoitti hyviä tuloksia varhaiskasvatuksen ruokakasvatuksesta jo ennen hankkeen kehittämistyön alkua. Hankkeen lopussa, keväällä 2023, tehty uusittu nykytilan arvio osoitti, että työ oli hedelmällistä ja ennestäänkin ruokakasvatusta kehittävää.

Varhaiskasvatuksen moniammatilliseen ruokakasvatustyöryhmään kuuluivat: päiväkodista Aleksi Miettinen, Sari Pulkka, Ulla Paasonen, Kirsi Häkkänen ja Minna Mokka-Halinen sekä ruokapalveluista/Järvi-Saimaan Palveluista Minna Ahonen, Marja Leppänen, Tuire Toivola ja Sari Kumpuvaara.

4.2. Tunnekasvatus

Tunnekasvatus on yksi tärkeimmistä työkaluista, jonka kautta varhaiskasvatuksessa pyritään vaikuttamaan kokonaisvaltaisesti lapsen sosioemotionaalisten taitojen tukemiseen.

Tunteet hukassa -metsäseikkailu on metsään tai luontoympäristöön viety tunnetaitoseikkailu, joka on suunnattu alle kouluikäisille sekä alakoululaisille. Päiväkoti Mustikkatassun henkilöstö on koulutettu menetelmän käyttöön talvella 2021 Suomen Ladun toimesta Ilo kasvaa ulkona –hankkeen kautta.

Kukin lapsiryhmä toteuttaa tunnekasvatusta oman lapsiryhmänsä ikätaso huomioiden. Toimintavuonna 2022–2023 Tunteet hukassa materiaalin perustunteista käsiteltiin ilo, suru, pelko, rakkaus, kiukku.

Tunteet hukassa -tunnekasvatuksen tavoitteena on:

- Lapsilähtöinen lähestyminen tunnekasvatukseen
- Opitaan erilaisia tunteita tarinoita ja mielikuvitusta hyödyntäen
- Opitaan erilaisten tunteiden tunnistamista ja niiden ymmärtämistä
- Luonnon ja eläinten kunnioittaminen
- Mielikuvituksen ja lapsen oman luovuuden kehittäminen
- Lapsen ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen yksin ja ryhmässä

Tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen yhdessä lasten kanssa ovat kasvattajallekin opettavaisia tilanteita. Tunnetaidot vaikuttavat kavereiden saamiseen ja leikkien onnistumiseen muiden kanssa. Myös kiusaamisen ennaltaehkäisyssä ja ristiriitojen sovittelussa tunteet ja tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen on tärkeää.

Tunnetaitoja käsiteltiin arjen sattumusten yhteydessä päivittäin ja myös yhdessä kirjojen ja keskustelujen muodossa. Ilo, suru, pelko, rakkaus ja kiukku tulivat tutuiksi myös kuvakorttien avulla. Tunteita käytiin läpi myös kädentaitojen ja tarinoiden kautta.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja aloitti tammikuusta-23 alkaen tunnekerhot kaikille ikäryhmille päiväkodissa. Tunnekerhot laajenevat perhepäivähoitoon toimintavuonna 2023–2024.

Varhaiskasvatukseen hankittiin tunnekasvatusmateriaaleja, esim. tunnekortteja, Virhusaaren seikkailut ja Fanni-kirjoja.

4.3 Kerhotoiminta

Kieli- ja liikuntakerho (KiLi) toteutettiin 3-vuotiaista ylöspäin ryhmien omana toimintana päiväkodissa ja perhepäivähoidossa.

TaKu eli Tarina ja kuva -kerhossa keskityttiin kielellisiin tehtäviin ja MoTossa eli motoriikkakerhossa puolestaan motoriseen kehitykseen. Kerhoja pyrittiin pitämään kerran viikossa eri päivinä 4-5 -vuotiaille.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan pitämät tunnetaitokerhot 2-5 -vuotiaille alkoivat tammikuussa ja niissä harjoiteltiin tunteita pienryhmissä. Jokaiselle ryhmälle kerhoja oli kuusi kertaa. Tunnetaitotuokioiden teemoina oli esimerkiksi tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen, tunteen säätely, ristiriitojen ratkaiseminen ja kaveritaidot.

Seurakunnan kerhotoiminta toteutui Toivolan perhepäivähoidossa.

4.4 Tapahtumat, teemaviikot ja tempaukset

Tapahtumakalenteri on pitänyt sisällään runsaasti erilaisia teemaviikkoja, tapahtumia ja tempauksia.

***Syksy 2022:**

Vasuista vauhtia –viikko (Opetushallitus, Oph)

Liikenneturvallisuusviikko – heijastinpuut Mustikkatassun pihassa (Liikenneturva)

Kaverikoira-toiminta päiväkodin pihalla kerran kuukaudessa

Vanhempainilta (ajankohtaiset uudistukset varhaiskasvatuksessa sekä lasten alustama yhteinen toimintahetki vanhemmille)

Perhepäivähoidon sadonkorjuu-kemmakat

Arkiseikkailu – viikko (Liikkuva varhaiskasvatus)

Eläinten viikko (Suomen eläinsuojelu, Sey)

Hyppynarutus –esitykset (Kulttuuritoimi ja Tanssiteatteri Raatikko)

Mäntyharju -päivän yhteistyöaskartelu (yhteinen käsipainantakollaasi M-kirjaimeen)

Lasten taidenäyttely ”Minä kuulun ryhmään” kirjastossa. Näyttelyn teemoina yhteenkuuluvuuden lisäksi luonto, tunteet ja ravinto

Perhepäivähoidon satutuokiot kirjastolla (kirjasto)

Jekku-Jänön seikkailuviikko (Liikunnan aluejärjestöt, EsLi)

Lapsen oikeuksien viikko (Kansallinen lapsen oikeuksien viestintäverkosto)

Varhaiskasvatuksen eläkeläisten tutustuminen Minä kuulun ryhmään -näyttelyyn ja kahvitilaisuus kirjastolla

Joulupolku varhaiskasvatuksen perheille ”Tonttuilua Mustikkatassussa”

Varhaiskasvatuksen jouluikkuna kunnantalolla

Joulupuuro ja nukketheateriesitys ”Maatilan joulu” perhepäivähoidolle (Mäntyharjun seurakunta)

Perhepäivähoidon oma joulutapahtuma Leijonakodalla

Seurakunnan joululauluhetki lapsille (Eero Kantola, Mäntyharjun seurakunta)

Virkistykseen voimistelu- ja tanssijaoston WAU-näytös - 4–5-vuotiaat osallistuivat (Mäntyharjun Virkistys)

Joulukorttitervehdykset Mäntyhoviin ja Mäntypuistoon

***Kevät 2023:**

Rytmiseikkailu -työpajat (kulttuuripalvelut ja Kulttuuriosuuskunta Uula)

Mediataitoviikko (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Kavi)

Ruokakasvatuksen teemapäivä (Ruokakasvatusyhdistys Ruukku ry)

Lukion Wanhat tanssimassa päiväkotit Mustikkatassussa (Mäntyharjun lukio)

Leikkipäiväviikko (MLL)

Kirjaston satuhetki päiväkodin lapsille (Kirjasto)

”Maukasta menoa” – toiminnallinen perheilta ja ruokakasvatushankkeen päätöstemppaus

Unelmien liikuntapäivä (Suomen Olympiakomitea)

”Miljoona roskapussia” -kävely (Yle)

Virkistykseen voimistelu- ja tanssijaoston kevätinäytös (Mäntyharjun Virkistys)

Viiskarien retki Taidekeskus Salmelaan (Taidekeskus Salmela)

Pienten viulunsoittajien musiikkihetki ja päiväkotilasten mahdollisuus kokeilla viulua (Mikkelin musiikkiopisto, Mäntyharjun toimipiste)

Esiopetuksen nivelvaihe:

Tutustuminen koulun tiloihin ja pihaan

”Kokemusasiantuntijoiden” vierailu päiväkodilla

Minieskari

Eskariin tutustumispäivä

5 PEDAGOGINEN DOKUMENTOINTI JA ARVIOINTI

Pedagoginen dokumentointi ja näkyvyys:

- Henkilöstö: havaintokansiot, pienryhmäkansiot, tiimipalaverien muistiot, pedagogisen ilta-päivän muistiot, tiimisopimus, ryhmävasu ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat, tuen suunnitelma, ryhmän toimintasuunnitelma
- Huoltajat: lapsen vasu (Daisy), ryhmän kuukausisuunnitelmat ja lasten kasvun kansio (Daisy)
- Toiminnan dokumentointi: lasten kuvaamat valokuvat ja videot sekä käsityölliset ja muut ilmaisun muodot

Arviointi:

- Henkilöstö: oman työn arviointi vasupohjaisesti, tiimityön arviointi, tiimikehityskeskustelu, ryhmäkohtainen pedagogisen toiminnan arviointi, tuen suunnitelma, laaja toimintakertomus
- Lapset: haastattelut, kyselyt, hymynaamat tai tähtihetket
- Huoltajat: vasukeskustelut, tuen suunnitelma, nivelvaiheet, vanhempainillat, muut sähköiset palautteet, ovensuukeskustelut

Varhaiskasvatuksen sisäisen arvioinnin kohteena:

- pedagogiset tavoitteet vasun näkökulmasta
- kokopäiväpedagogiikka ja lasten osallisuus
- tiimityöskentely ja vuorovaikutus
- tuen vaikuttavuus

6 VARHAISKASVATUKSEN KEHITTÄMINEN

6.1 Henkilöstön kouluttautuminen ja työhyvinvointi

Lakisääteinen täydennyskoulutus varhaiskasvatuksen koulutussuunnitelmassa

Toimintavuonna 2022–2023 varhaiskasvatuksen omassa koulutussuunnitelmassa vuorossa olivat ensiapukoulutukset. Työpaikan ensiapuvalmiudella tarkoitetaan sitä, että työpaikalla on olosuhteisiin nähden riittävästi ensiaputaitoisia henkilöitä, tarpeellinen ensiapuvarustus sekä toimintaohjeet onnettomuustilanteiden varalta. Säännöllisesti järjestettävä ensiapukoulutus lisää henkilöstön uskallusta ja valmiutta toimia hädän keskellä ja parantaa siten kaikkien turvallisuutta.

Varhaiskasvatuksessa on tehty linjaus, että vuorotyötä tekevät ja omassa kodissaan työskentelevät perhepäivähoitajat on koulutettu EA1:n mukaisesti. Muu henkilöstö käy hätäensiapukurssin (8 tuntia). Koulutukset ovat erillisen suunnitelman mukaisesti kolmen vuoden välein.

Ensiapukoulutuskokonaisuus suunniteltiin yhteistyössä Mäntyharjun kansalaisopiston kanssa. Lauan-taina 13.8.2022 järjestettiin koulutuskokonaisuuden toinen osio, Hätäensiapu-koulutus. Tässä koulutuksessa osa henkilöstöstä sai kertaamalla EA1:n voimaan seuraavaksi kolmeksi vuodeksi. Kouluttajana oli Jenni Kasurinen. Koulutuspäivästä tuli erillinen tasoitusvapaa.

Henkilöstön muu kouluttautuminen

Henkilöstö suoritti kevään 2023 aikana Navisec Flex -tietosuoja- ja tietoturvan verkkokoulutuksen.

Työyhteisöilloissa teemoina olivat tiimisopimuksen laatiminen ja ruokakasvatushankkeen koulutukset.

Henkilöstöllä oli tarpeen ja toiveen mukaisesti mahdollisuus osallistua esim. maksuttomiin Aluehallintoviraston koulutuksiin / webinaareihin pitkin toimintavuotta. Tällaisia koulutuksia olivat mm. Kehityksellinen kielihäiriö ja arjen tukitoimet, Leikki astuu laatikosta, Haastavan huoltajan kohtaaminen, Turvataidot ja tunteet, Aisti-info varhaiskasvatukselle ja Ehkäise väkivaltaa ja rakenna hyvinvointia pirsarapuuttamalla.

Lisäksi koulutussuunnitelmassa ja talousarviossa oli varaus Varhaiskasvatusmessuille osallistumiselle (4 henkilöä). Koulutukselliset messut pidetään Espoon Dipolissa lokakuussa 2022.

Seutukoulutus osana täydennyskoulutusvelvoitetta

Seutukoulutuksissa tavoitteena on tarjota henkilöstölle ajankohtaista tietoa, mahdollistaa vertaistointia ja pedagoginen verkostoituminen. Toimintavuonna 2022–2023 seutukoulutusten teemaksi valikoitui uusi varhaiskasvatuslaki.

Syksyllä 2022 erityisesti teemaksi nousi kolmitasoinen tuki, sen toteuttamisen periaatteet ja prosessit. Koulutus toteutettiin lauantaina 3.9.2022. Kouluttajana Kirsi Alila opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Keväällä-23 jatkoa syksyn koulutukseen saatiin myös Kirsi Alilalta. Aiheena oli arviointi varhaiskasvatuksessa laadun varmistajana ja tuen vaikuttavuuden arviointi eri tasoilla. Koulutus pidettiin lauantaina 22.4.2023.

Molemmat koulutukset järjestettiin yhdessä Hirvensalmen varhaiskasvatuksen kanssa päiväkotit Mus-tikkatassussa. Koulutuspäivistä tuli erilliset tasoitusvapaat.

Koulutusprosessi johtamisen tueksi

Jyväskylän yliopiston Koulutusjohtamisen instituutti käynnisti yhteistyössä oppimis- ja ohjauskeskus Valterin kanssa jo seitsemättä kertaa koulutusprosessin, jossa tuetaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tuen järjestämisestä vastaavia kuntatiimejä kehittämään osaamistaan inklusion johtamisessa.

Koulutukseen sisältyy neljä eri koulutusosiota lähitapaamisina tai etäyhteydellä. Koulutusprosessissa laaditaan tuen järjestämistä koskeva kehittämissuunnitelma, jossa resurssien jakoa pohditaan uudistuvilla tavoilla. Suunnitelman laadintaa tukevat ennakkotehtävät ja koulutuspäivien väliset välitehtävät. Kuntien työskentelyä tuetaan myös kahdella 50 minuutin mittaisella kuntakohtaisella verkkovalmennuksella. Lisäksi koulutuksessa on varattu aikaa keskinäiseen tulosten jakamiseen.

Mäntyharjulta koulutukseen osallistuu Yhtenäiskoulu ja varhaiskasvatus yhdessä. Aloituseminaari järjestettiin Jyväskylässä 7.-8.11.2022. Koulutuksen parissa työskenneltiin yhteensä noin 10 kertaa erilaisten valmennusten ja kehittämistehtävien parissa. Koulutusprosessi jatkuu vielä syksyllä 2023. 3.5.2023 järjestettiin sivistyslautakunnan iltakoulu Yhtenäiskoululla. Illassa kerrottiin koulutuksen sisällöstä, kehittämiskohteista perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa. Iltaan oli kutsuttu myös koulun vanhempainyhdistys.

Varhaiskasvatuksesta koulutukseen osallistuu Milja Marttila, Anu Pulkka ja Minna Mokka-Halinen.

Työhyvinvointi

Työterveyden tekemän työpaikkaselvitysraportin pohjalta panostettiin työhyvinvoinnin näkökulmasta tauotukseen. Jokaisessa ryhmässä tehtiin tauotuksen suunnitelma, joka kirjattiin tiimisopimukseen.

Melun pienentämiseksi käytännön toimenpiteenä hyödynnettiin pienryhmiä myös iltapäivätoiminnassa ja siirtymät iltapäivän ulkoiluun toteutettiin kahden tiimin henkilöstön yhteisvoimin.

Jouluna-22 henkilöstölle tarjottiin jouluihin ilta-ohjelmaa WHD-Gårdilla. Keväällä-23 järjestettiin varhaiskasvatuksen henkilöstön leikkimieliset kevätolympialaiset Kisalan voittosalissa. Liikunnallisen, mutta ei niin kilpailuhenkisen, virkistysillan ohjelman suunnitteli EsLi.

Henkilökunta sai käydä kävelyllä uniaikaan Unelmien liikuntapäivänä (Hyte-tiimi, Mäntyharjun kunta).

6.2 Varhaiskasvatuksen työryhmät

Pedagoginen iltapäivä

Varhaiskasvatuksen sosionomien / opettajien omaan tiimiin on varattu aikaa noin kerran kuukaudessa. Tavoitteena on pedagoginen vertaiskeskustelu, talon yhteisten linjausten kertaaminen, pedagogisen puheen ylläpito.

Ryhmän tehtävänä: pedagogisen ja laadullisen toiminnan varmistaminen

- Toimintakulttuurin kehittäminen ja ylläpitäminen vasun mukaisesti
- Tavoitteiden tarkastelu ja arviointi
- Toiminnan arviointi
- Havainnointi
- Monialaisen yhteistyön tarpeen tarkastelu

Iltapäivien teemoiksi voidaan nostaa myös aiheita, jotka tukevat pedagogista osaamista ja toimintaa varhaiskasvatuksessa. Tiimien opettajat voivat alustaa aiheen, josta keskustellaan yhdessä.

Toimintavuonna 2022–2023 keskityttiin seuraaviin teemoihin:

***Syksy 2022:**

Pedagoginen painotettu teemoitus ja tavoitteet, toiminnan suunnittelu ja vuosikello / Kuntavasu; arjen taidot ja ruokakasvatushanke / Kuntavasu; inklusio ja osallisuus

***Kevät 2023:**

Lasten ja nuorten etelä-savo –hanke, lukeva varhaiskasvatus -pilotti ja kuntastrategia / Tuen käsikirjan alustavaa esittelyä ja muutos- ja lisäysehdotukset sisältöön / Opettajan sak-aika, arvioinnin merkitys ajan käytössä, laadun kehittämisessä ja sak-aika tiedolla johtamisen välineenä / Toimintavuoden 2023–2024 toimintasuunnitelma; teemat, painopisteet

Vuorohoitotiimi

Vuorohoittoa tekevien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien kanssa pidettävien palaverien tavoitteena on saada aikaa keskustelulle niistä toimintamalleista, joita he omassa työssään kohtaavat. Perushoito ja arjen pedagogiikka vuorohoidon näkökulmasta ovat lastenhoitajien vastuulla. Tavoitteena on nähdä jokainen arjen tilanne lapsen oppimisen hetkenä ja kuinka lasta tuetaan näissä arjen erilaisissa hetkissä. Jaksotyötä tekevien lastenhoitajien kanssa pidetyissä palavereissa käydään myös läpi työaikojen toimivuutta ja kiertoa sekä arjen sujuvuutta ja tiedottamista.

Ryhmän tehtävänä: pedagogisen toiminnan arviointi lastenhoitajan ja vuorotyön näkökulmasta

- Arjen tilanteiden pedagogiikka
- Vuorohoitopedagogiikan kehittäminen

Toimintavuonna 2022–2023 keskityttiin seuraaviin teemoihin:

***Syksy 2022:**

Vuorohoidon linjaukset, vuorohoidon perehdytyskansio / Vuorohoidon ominaispiirteet vasussa, ruokakasvatus vuorohoidossa / Lapsen tuki vuorohoidossa

***Kevät 2023:**

Turvallisuusasiat vuorohoidossa / Arjen asiat vuorohoidossa / Elintarviketilaukset vuorohoitoon / Keskäajan vuorohoidossa huomioitavaa

Erityispedagogiikka-tiimi

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan aloittaessa tehtävissä tuen asioita käydään läpi kerran kuukaudessa.

Tiimin tavoitteena on tarkastella yleisen tuen toteutumista ja mahdollistaa tasalaatuinen tuki kaikille lapsille sekä mahdollisesti tarttua varhaisen tuen keinoin lapsen kasvun tukemiseen.

Tiimiin kuuluvat: Milja Marttila (veo), Anu Pulkka (opettaja, jolla myös veon koulutus) ja Minna Mokka-Halinen.

Varhaiskasvatustilakäytön vuoksi varhaiskasvatukseen tehtiin toimintavuoden aikana tuen käsikirja, johon kirjataan mm. prosessit, vastuutehtävät, työnjako, toimintamallit ja lomakkeet. Käsikirjan tavoitteena on tukea henkilöstöä lain haltuunotossa ja varhaisen tuen jalkauttamisessa ja päätösprosessien avaamisessa ja hallinnassa.

***Syksy 2022:**

Tuen päätökset, neuvolan lene-testit, kerhotoiminta ja vasu / Tuen käsikirja / Tuen käsikirja / Tuen käsikirjan laatiminen koko päivä

***Kevät 2023:**

Tuen käsikirjan laatiminen koko päivä / Nivelvaihe vakasta esiopetukseen / Tuen käsikirjan laatiminen koko päivä / Toimintavuoden 2023–2024 lapsen tuen tarvekartoitus, resurssit ja välineet / Tuen käsikirjan laatiminen koko päivä / Syksyn lapsiryhmät / Toimintavuoden 2023–2024 kerhotoiminta

Juhlatoimikunta

Juhlatoimikunnan tavoitteena on laatia erilaisille tapahtumille runko tiimeistä tulleiden ideoiden pohjalta. Toimikunta myös jakaa vastuutehtävät eri työntekijöille ja huolehtivat mm. tilavarauksista. Toimikunta valitaan toimintavuosittain.

Juhlatoimikunnan jäsenet: Camilla Etelämäki, Laura Tynys, Niina Mäkinen, Antti Hiltunen, Salla Huitinen, Anu Mönttinen. Mukana myös Minna Mokka-Halinen.

Kokoontumiset:

***Syksy 2022:**

Vanhempainilta, Mäntyharju-päivä, taidenäyttely / Taidenäyttely / Joulupolku / Joulupolku

***Kevät 2023:**

Kevään tapahtumat (ruokakasvatushanke ja lukeva varhaiskasvatus) / Maukasta menoa, Unelmien liikuntapäivä

6.3 Hankkeet ja ohjelmat varhaiskasvatuksen laadun tukena

6.3.1 Lukeva varhaiskasvatus

Mäntyharjun varhaiskasvatus valittiin mukaan OPH:n Lukeva varhaiskasvatus –pilottiin. Lukeva varhaiskasvatus -pilotin tavoitteena oli testata mallia, jossa tarjotaan materiaaleja ja täydennyskoulutusta monilukutaidosta varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Mallin avulla tavoitellaan pysyviä rakenteita, joilla tuetaan monilukutaidon varhaista kehittymistä sekä tekstien ja kirjallisuuden maailmaan kasvamista.

Lukeva varhaiskasvatus -pilotin avulla pyrittiin toteuttamaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Sen avulla tehdään näkyväksi lukeminen ja lukutaito, sekä niiden merkittävyys kaikelle oppimiselle. Mallin avulla tehtiin myös yhteistyötä kotien kanssa lukutaidon edistämiseksi. Pilottiin osallistui 27 päiväkotia tai perhepäivähoidon ryhmää ympäri Suomen.

Alkukartoituksessa esiin tulleet hyvät asiat Mäntyharjun varhaiskasvatuksessa ja kehitettävät kohdat:

Kirjat, kirjaimet, sadut ja tekstit ovat säännöllinen osa yksikkönnä päivittäistä toimintaa. Lapsille on kirjoja saatavilla ja he voivat lukea niitä tai tutustua niihin itsenäisesti. Luette päivittäin, myös dialogisesti keskustellen. Käytätte äänikirjoja. Olette osallistuneet teemaviikkoihin ja järjestäneet myös omaa toimintaa lukemiseen ja kirjoihin liittyen. Käytätte monipuolisesti digitaalisia välineitä lukemisen ja kielellisen kehityksen tukena. Tuette monikielisiä lapsia ja samalla kaikkien lasten kielellisiä valmiuksia.

Kirjastoyhteistyön vahvistaminen tai säännöllistäminen on hyvä tavoite pilotille. Tässä voisi toimia apuna esim. yhteistyösopimuksen laatiminen kirjaston kanssa. Lasten omaa toimijuutta lukijoina voi vahvistaa esimerkiksi kirjoihin kytkeytyvän luovan toiminnan tai leikin keinoin tai vaikka laatimalla satupassin lapsille tai ryhmiin.

Kirjaston kanssa tehtävä yhteistyö on jo olemassa. Mm. varhaiskasvatuksessa (pk ja pph) on Kirjaston Käsikirjasto, perhepäivähoitajille kirjastokassi sekä kirjastonpoistokirjat tulevat reilusti lasten käyttöön kaikin aistein. Lisäksi arjessa kaikki ikäryhmät käyvät säännöllisesti kirjastossa, kirjasto tarjoaa satuhetkiä ja 5-vuotiaat suorittavat Lukudiplomin.

Yhteistyösopimusta ei ole laadittu ja tämä voisi olla seuraava yhteistyön kohde. Lisäksi pohdittiin kirjastopolun rakentamista perusopetuksen mallin mukaan.

Pilotissa kokeiluna:

Kirjakahvila – kirjaston työntekijä päiväkotiin iltapäiväksi, jolloin lukumaistiaisista lapsille ja kahvia huoltajille. Kirjat lainattavissa kotiin.

Eteiskirjasto – päiväkodin eteiseen oma ”kirjasto”, josta perheet voivat lainata materiaaleja kotiin. Tämä toteutuu vasta seuraavana toimintavuonna.

Pohdittavaa jatkossa:

Monikielisyys ja S2 (Lukulumon hyödyntäminen)

Alle 3-vuotiaiden lukemisen tukeminen

Huoltajien aktivoiminen lukemisharrastukseen

Lukeva varhaiskasvatus –pilotin tiimitekiäjät: Camilla Etelämäki, Virpi Huittinen (alle 3-vuotiaat) / Sanni Ilvonen ja Antti Hiltunen (3–4 –vuotiaat) / Anu Pulkka ja Anne Virtanen (4–5 –vuotiaat).

6.3.2 Lasten ja nuorten Etelä-Savo

- Kasvun ja oppimisen tuen yhteensovittava kehittäminen 2022–2023

Vaativan erityisen tuen, ennaltaehkäisevien toimintamallien ja varhaisen tuen kehittäminen inklusivisissa oppimisympäristöissä -valtionavustus on osa Oikeus oppia -ohjelmaa ja VIP-verkoston vakiinnuttamistoimia. Hanke on Opetushallituksen rahoittama. Hankkeessa koordinoijana on Mikkelin kaupunki. Avustus oli haettavissa helmikuussa 2022.

Minna Morkkila-Halinen kuului eri kuntien perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen asiantuntijoista koottuun haastatteluryhmään. Haastatteluryhmä valitsi hankkeelle koordinaattorin ja osa-aikaisen hanketyöntekijän.

Hankkeessa mukana olevat kunnat ovat Mikkeli, Savonlinna, Pieksämäki, Kangasniemi, Hirvensalmi, Pertunmaa, Mäntyharju, Puumala, Sulkava, Juva, Rantasalmi, Enonkoski.

Mäntyharjun varhaiskasvatuksesta on osallistuttu työryhmien kokouksiin ja pedagogisiin iltapäiväkahviloihin etänä. Lisäksi hankkeessa esiin tulleita materiaaleja ja yhteistyötä Eloisan kanssa on viety eteenpäin varhaiskasvatuksen kentälle. Hanketyö jatkuu vuoden 2023 loppuun saakka.

Varhaiskasvatuksen yhteyshenkilöt:

Tuen vaiheet -työryhmässä Anu Pulkka ja Milja Marttila

Monialainen yhteistyö -työryhmässä Minna Morkkila-Halinen ja Ilpo Tuulari.

6.3.3 Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelma ja liikunnan aluejärjestö EsLi

Maksuton valtakunnallinen ohjelma tarjoaa varhaiskasvattajille välineitä lasten liikkumisen lisäämiseen sekä oman työn kehittämiseen varhaiskasvatussuunnitelman sekä varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositusten pohjalta. Ohjelma tarjoaa konkreettisia askelmerkkejä fyysisesti aktiivisen oppimisympäristön ja toimintakulttuurin luomiseen.

Mäntyharjun kunnan varhaiskasvatus osallistuu vuosittain Arkiseikkailu-kampanjaan. **Arkiseikkailu** on Liikkuva varhaiskasvatus ja Liikkuva perhe -ohjelmien yhteinen varhaiskasvatusyksiköille ja perheille suunnattu kampanja, jossa tutustutaan yhdessä lähiympäristöön. Perheet saivat bingoruudun, jossa oli erilaisia tehtäviä luonnon tarkkailuun ja liikkumiseen. Kampanjaa vietettiin 26.9.–7.10.2022.

Liikunnan aluejärjestöt toimivat viidentoista aluejärjestön voimin eri puolella Suomea. Järjestöjen perustehtävänä on suomalaisten hyvinvoinnin edistäminen liikunnan ja urheilun avulla. Lisäksi tehtävänä on liikuntakulttuurin elinvoimaisuuden ja monipuolisuuden varmistaminen - erityisesti paikallisella tasolla. Aluejärjestöjen tehtävänä on tukea alueellisesti Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelman tavoitteiden toteutumista.

Mäntyharjun kunnan varhaiskasvatus tekee yhteistyötä lasten liikuntakasvatuksen kehittämisessä Etelä-Savon Liikunnan (EsLi) kanssa. Varhaiskasvatus osallistui Jekku-Jänön seikkailuviikkoon 7.-11.11.2022.

Lisäksi liikuntavastaavat osallistuvat alueellisiin tapaamisiin etäyhteydellä. Tapaamisia on noin kaksi kertaa vuodessa.

Liikunnan yhdyshenkilöt: Anu Mönttinen, Heidi Rimaila ja Virpi Huittinen

7 MONIALAINEN YHTEISTYÖ JA TIEDOTTAMINEN

7.1 Monialainen yhteistyö

Varhaiskasvatuksessa verkostoituminen ja monialainen yhteistyö mielletään pääsääntöisesti lasten huoltajien kanssa tehtäväksi yhteistyöksi. Yhteistyötä kuitenkin tarvitaan monella tasolla mm. vertais-tuen, mielipiteiden, ammatillisen osaamisen kehittämisen ja ideoiden jakamisen näkökulmasta. Verkostoituminen on helpompaa erilaisten kokoustyökalujen, kuten Teamsin avulla.

Myös kunnan eri hallintokuntien ja sivistyspalveluiden yksiköiden välistä yhteistyötä tulisi kehittää.

Varhaiskasvatuksen johtaja kuuluu erilaisiin työryhmiin, joista mainintana mm. Liikenneturvallisuus-työryhmä, hyvinvoinnin edistämisen työryhmä, seudullinen Daisy -kehittämistyöryhmä ja lasten ja nuorten hyvinvoinnin työryhmä.

Kasvatushenkilöstö tekee yhteistyötä eri muodoissaan mm. tukipalveluiden (ruoka- ja puhtauspalvelut), teknisten palveluiden, esi- ja perusopetuksen, koulun iltapäivätoiminnan, kirjaston, kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen sekä liikuntapalvelujen kanssa. Nuorten kesätyö ”tutustu ja tienaa”-periaatteella antoi kunnan nuorille mahdollisuuden kokeilla ansiotyötä varhaiskasvatuksessa kahden viikon ajan. Nuorisopalveluiden kanssa tehty rekrytointiprosessi oli hyvä ja jännittävä kokemus niin työnantajille kuin nuorillekin.

Sosiaali- ja terveystyöpalveluiden siirtyessä hyvinvointialueelle vuoden 2023 alussa, monialainen yhteistyö on vaatinut uudelleen rakentamisen. Varhaiskasvatuksessa on kokoontunut kaksi kertaa vuodessa Lapsen tuen tiimi, jossa mukana Essoten / hyvinvointialueen erityistyöntekijöitä ja varhaiskasvatuksen ammattilaisia. Tähän verkostoitumiseen ja yhteistyökuvioiden rakentamiseen oman tukensa on antanut Lasten ja nuorten Etelä-Savo-hanke.

Yhteistyötä Eloisan neuvolapalveluiden kanssa toteutui konkreettisesti lene-testien (4-vuotiaiden lasten neurologisen kehityksen testi) muodossa. Neuvolan Marjo Heikkinen piti lasten lene-testit päiväkodilla lapsille tutussa ympäristössä. Kaikki huoltajat antoivat luvan testin tekoon Mustikkatassussa ja palaute on ollut pelkästään hyvää.

Yhteistyö kolmannen sektorin ja yrittäjien kanssa on ollut myös läsnä varhaiskasvatuksen arjessa toiminnallisina tapahtumina mm. seurakunnan, maataloustuottajien, 4H:n ja Marttojen kanssa.

Varhaiskasvatus on myös tarjonnut monelle alalle opiskelevalle työssäoppimispaikan.

7.2 Tiedottaminen

Tiedottamisessa on monta tasoa. Ulkoinen tiedottaminen on pääsääntöisesti kunnan kotisivujen varassa. Kunnan kotisivujen sisältöön vaikuttavat Palvelutietovarannolle tehdyt palvelukuvausten sisältö. Kotisivuille kuitenkin haluttiin enemmän elämänmakuista sisältöä faktan lisäksi ja sivuille lisättiin paljon kuvia ja linkkejä varhaiskasvatuksesta.

Erityisenä mainintana QR-koodi Mustikkatassun seikkailut -peliin, joka toimii päiväkodin esittelynä ja varhaiskasvatuksen perehdyttäjänä lapsiperheille. Lisäksi video Mustikkatassun tiloista on saanut kiitosta monilta ulkopuolisilta tahoilta, jotka ovat halunneet tutustua tiloihin esim. ennen päiväkodissa vierailua.

Kuva 2 QR-koodi *Mustikkatassun seikkailut Seppo-peliin*

Perheiden kanssa tiedottamiskanavana käytetään Daisy -toiminnanohjausjärjestelmää. Tavoitteena on edelleen kehittää viestinnän monipuolisuutta käyttämällä mm. Daisyn ilmoitustaulua ja päiväkohtaista kirjausta. Vanhempia tulee edelleen muistuttaa Daisyn aktiivisesta käytöstä.

Varhaiskasvatuksen tapahtumiin on pyydetty lehdistöä paikalle tai lehteen on lähetetty valmis artikkeli. Kuluneen toimintavuoden aikana lehtiartikkeleita ei ole julkaistu Pitäjänuutisissa.

Kuntastrategian innoittamana varhaiskasvatuksessa alettiin pohtia vahvemmin tiedottamista ja näkyvyyttä myös muille kuin asiakasperheille. Tästä johtuen varhaiskasvatukseen perustettiin oma viestintätiimi. Tiimin tavoitteena olisi löytää väylät, miten voidaan tarinallistaa varhaiskasvatuksen arkea, tapahtumia ja tempauksia, mutta myös tavan arjen tilanteet, joista edes huoltajilla ei ole tarkkaa kuvaa (ruokailutilanteet, lepoaikat jne.) Tiimin työskentely ei vielä ole päässyt täyteen vauhtiin ja tätä tullessaan kehittämään seuraavalla toimintakaudella. Ratkaistavana on vielä tietosuojan ja kuvien julkaisulupiin liittyviä seikkoja.